

Carinska politika

- Podrazumijeva skup mjera carinskog sistema koje preuzimaju nosioci carinske politike u zemlji, a kojima se obezbijeduje zaštita domaće proizvodnje od inostrane konkurencije.
- ***Aktivna carinska politika*** podrazumijeva mjere i instrumente u sektoru izvoza robe i usluga
- ***Pasivna carinska politika*** podrazumijeva primjenu instrumenata carinske zaštite kod uvoza robe.

Pojam i karakteristike carina

- Carina je dažbina koja se plaća na robu kada ona prelazi carinsku liniju neke zemlje. Obračunava se i naplaćuje u procentu ili u apsolutnom iznosu od vrijednosti robe, a što je predviđeno carinskom tarifom.
- Istovremeno se carina može posmatrati kao instrument ekonomske i spoljnotrgovinske politike, odnosno fiskalni instrument kojim se želi poboljšati pozicija domaće zemlje u međunarodnom prometu, odnosno zaštititi domaća proizvodnja.

Karakteristike carina

- Dažbina
- Trošak uvoznika
- Državni prihod
- Može biti instrument zaštite domaće proizvodnje

Vrste carina

- Prema pravcu kretanja robe
- Načinu obračuna i naplate,
- Ekonomsko-političkom dejstvu
- Načinu utvrđivanja carinskih stopa

1. Carine prema načinu utvrđivanja carinskih stopa

- **Minimalne** (primjenjuju se prema zemljama sa kojima je zaključena klauzula najpovlašćenije nacije),
- **maksimalne** (primjenjuju se prema zemljama koje prema našoj zemlji ne primjenjuju klauzulu najpovlašćenije nacije)

2. Carine prema pravcu kretanja robe

1. Uvozne; instrument zaštite domaće proizvodnje i regulacije međunarodnih institucija.

- Utiču na: cenovnu konkurentnost uvoznih proizvoda, obim i strukturu domaće proizvodnje, opšti nivo cijena, obim kupovno sposobne tražnje, platni bilans, kurs domaće valute, odnose razmene sa inostranstvom.

2. Izvozne: predstavljaju instrument ograničavanja izvoza,
- u savremenim sistemima se ne koriste.

3. Provozne carine: predstavljaju instrument koji se koristio isključivo iz fiskalnih razloga. Barcelonskom konvencijom (1921) ukinute.

3. *Prema načinu obračuna i naplate*

1. *Ad valorem* (po vrijednosti robe): vrijednost robe se najčešće računa po klauzuli CIF- *nabavna cijena + zavisni troškovi do carinske linije.*

Dobre osobine:

- *Proporcionalno opterećuje robu u zavisnosti od kvaliteta,*
- *Uspješno ostvaruje zaštitnu funkciju (u uslovima stabilnih cijena na svjetskom tržištu)*
- *Jednostavnost obračuna*
- *Uspješno vrši doziranje uticaja svjetskog tržišta na domaće*

- Loše osobine:
 - ukoliko dođe do značajnih promjena cijena na svjetskom tržištu, zaštitna funkcija slabi,
 - Vršiti uticaj na monetarnu politiku, kretanje troškova, uslove privređivanja
 - Teškoće kod utvrđivanja carinske osnovice (lažne fakture)

2 . *Specifične carine:* Propisani iznos se primjenjuje na jedinicu mjere robe koja se carini bez obzira na razlike u kvalitetu i cijeni.

Nedostaci:

- neproporcionalno opterećuje uvoznu robu,
- neproporcionalnim opterećenjem se ne postiže zaštitni karakter carine.

3. *Kombinovane carine:* koriste se da bi se iskoristile prednosti, a neutralisale loše strane ad valorem i specifičnih carina.

Kombinovanje:

- Carina se određuje po vrijednosti, s tim da iznos po jedinici mjere ne može biti veći od propisanog maksimalnog iznosa,
- Carina se određuju djelimično po vrijednosti, djelimično po jedinici mjere, a dobijeni iznosi se sabiraju.
- Carina se određuje po jedinici mjere uz ograničenje da dobijeni iznos ne može biti manji od određenog procenta od vrijednosti.

4. Carine prema ekonomsko-političkom dejstvu

- 1. Fiskalne carine:** uvode se sa ciljem da se ostvare što veći prihodi, dok je zaštitna funkcija sekundarnog karaktera.
 - Po pravilu su niže od zaštitnih,
 - Primjenjuju se na robu koja se ne proizvodi (ili se proizvodi u malim količinama) u zemlji.
- 2. Zaštitne:** Osnovna funkcija je da zaštiti domaću proizvodnju, bar u visini razlike između domaće i međunarodne produktivnosti.

- **3. Prohibitivne carine:** predstavljaju carine kod kojih je opterećenje toliko oštro da je to ravno zabrani uvoza. Prohibitivni efekat se javlja i u slučajevima kada se carine ne mijenjaju, ali dolazi do rasta cijena na svjetskom tržištu.
- **4. Retorzivne carine:** Predstavljaju odgovor domaće zemlje na prohibitivne carine koje je uvela neka strana zemlja.
- **5. Preferencijalne carine:** predstavljaju niže stope (u odnosu na redovnu carinsku tarifu) koje se primjenjuju u odnosu na robu iz određenih zemalja.

- 6. Diferencijalne carine:** Predstavljaju način na koji se robe iz određene zemlje dovode u povoljniji tretman u odnosu na robe iz drugih zemalja. U principu može imati prohibitivan ili retorzivan karakter.
- 7. Antidampinške carine:** Predstavlja dodatnu carinu koja se uvodi da bi se zemlja zaštitila od damping cijena.
- 8. Kompezatorne carine:** Predstavljaju carine koje se uvode da bi se neutralizovalo subvencije i podsticaji od strane zemlje izvoznice.
- 9. Sezonske:** uvode se na poljoprivredne proizvode u situaciji kada prijeti opasnost da uvoz strane robe dovede do nestabilnosti domaće proizvodnje.
- 10. Jedinstvene:** primjenjuje se jedinstvena carinska tarifa bez obzira iz koje zemlje se uvozi roba.

Efekti carine

- 1. Efekti na uvoz
- 2. Efekti na domaću proizvodnju
- 3. Efekti na cijene
- 4. Kumulativno dejstvo carina (uvođenje zaštitnih carina i na proizvode koji su povezani sa proizvodom koji se štiti)

Carinska tarifa

- Kao naučna disciplina bavi se istraživanjem statusa robe kako u zemlji tako i u inostranstvu. Proučavanjem načina utvrđivanja osnovice, dejstvom oslobađanja, utvrđuje optimalan nivo carinske zaštite.
- Kao dio carinskog sistema zemlje: Normativni dio se bavi propisivanjem kriterijuma za određivanje elemenata carine.(osnovica, razvrstavanje u tarifu) U užem smislu sadrži nomenklaturu proizvoda i carinske stope koje se na njih primjenjuju.

Vrste carinskih tarifa

1. Prema načinu donošenja (autonomne, konvencionalne, ugovorene)
2. Prema kretanju robe na koju se tarifa primjenjuje
3. Prema broju kolona stopa (jednokolone, dvokolone, višekolone)
4. Prema načinu utvrđivanja visine carine (specifične, od vrijednosti, kombinovane)

Elementi carina

- Carinski obveznik (deklarant)
- Carinska osnovica
- Carinska stopa
- Carinski organ
- Carinska ležarina
- Carinski depozit
- Carinska skladišta
- Carinska slobodna zona
- Carinska dažbina
- Carinska granica

Carinski sistem Srbije

- Zakon o carinskoj tarifi
- Carinski zakon